

INFORME JUSTIFICATIU EN RELACIÓ A LA CONTRACTACIÓ DELS TREBALLS DE DOCUMENTACIÓ ARQUEOLÒGICA de les Balmes de Collfornic, a l'Esquirol (Osona) núm. de jaciment 20178.

L'objecte d'aquest encàrrec és la contractació per realitzar la documentació arqueològica dels abrics amb manifestacions d'art rupestre localitzat al terme municipal de l'Esquirol. Concretament al jaciment arqueològic amb número d'Inventari 20178 amb el nom de Balmes de Collfornic. Un jaciment situat en un entorn natural on en un seguit de petites balmes s'han identificat un alt número de gravats de diverses cronologies, fet que demostraria un important lloc de pas. Aquesta documentació és necessària per a conèixer les característiques del jaciment i poder valorar la seva rellevància.

El Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de la Direcció General del Patrimoni Cultural, té la competència en la gestió de l'art rupestre de Catalunya, ja siguin jaciments arqueològics que continguin pintures rupestres com gravats. En el marc del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, una de les funcions que té encomanades el Servei, és la documentació arqueològica dels nous jaciments amb manifestacions d'art rupestre que es vagin descobrint, així com la revisió dels ja descoberts.

La singularitat i excepcionalitat que representen els jaciments amb art rupestre (la seva fragilitat i vulnerabilitat, la seva especial rellevància com a testimoni de les societats del passat i la seva doble condició de Bé Cultural d'Interès Nacional i de Patrimoni Mundial de la UNESCO, en el cas dels béns de *l'Art Rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica*), fa que la documentació exhaustiva d'aquests béns es consideri una mesura necessària, per tal de portar a terme una gestió acurada del bé i garantir el seu estudi i conservació per a les generacions futures. Així, des de l'any 1985, el Servei d'Arqueologia i Paleontologia porta a terme una línia de treball que comporta la documentació de tots els conjunts amb pintures rupestres seguint una metodologia única, sota uns mateixos criteris i estils, per tal de garantir una homogeneïtat documental.

En els darrers anys, s'han produït diverses novetats, com són la introducció de les tecnologies digitals, l'ampliació del marc conceptual on hem de situar el patrimoni rupestre -entenent-se com un fenomen cultural relacionat intrínsecament amb el medi natural i l'entorn paisatgístic que l'envolta-, o els nous usos de difusió i divulgació en les societats actuals, que han generat unes noves necessitats documentals, que fan necessària una revisió de la metodologia de documentació utilitzada durant aquests darrers trenta-cinc anys. Des del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic s'ha elaborat el *Protocol de documentació dels conjunts d'art rupestre de Catalunya*, en el marc del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, amb l'objectiu d'establir els continguts mínims de les memòries de documentació dels conjunts rupestres, tant de pintures com de gravats, encarregades des d'aquest organisme, per tal de

satisfer les necessitats documentals actuals per a la correcta gestió, conservació i difusió d'aquest patrimoni.

També, en el marc del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, s'han revisat tots els jaciments arqueològics que contenen gravats rupestres i que per tant, també gaudeixen de la protecció de Bé Cultural d'Interès Nacional, segons la disposició addicional primera de la Llei de Patrimoni Cultural Català. Dels pocs gravats rupestres que estan donats d'alta al Registre de Béns Cultural d'Interès Nacional, cap d'ells disposa d'una documentació arqueològica exhaustiva, motiu pel qual és necessària aquesta documentació per equiparar aquest jaciment als que contenen pintures rupestres. Senzillament es van donar d'alta a l'Inventari del Patrimoni Cultural i al Registre de Béns Cultural d'Interès Nacional, però no es disposa de tota la informació necessària per a la correcta gestió d'aquests béns.

L'any passat es van contractar els treballs de documentació arqueològica de es Balms de Collfornic (TM l'Esquirol, Osona), núm. d'IPAC 20178, (expedient CU-2024-832). Com a resultat dels treballs de desforestació de l'espai a càrrec de l'Ajuntament de l'Esquirol, els arqueòlegs directors de la documentació arqueològica van posar de manifest que hi havia més balms amb molts més gravats similars als de l'objecte de la contractació. Atesa la riquesa del conjunt, i vist que el jaciment és molt més gran del que es pensava, considerem que cal una segona documentació de l'esmentat jaciment per a documentar les noves balms.

La prioritat d'aquest any és, per tant, completar la documentació d'aquestes balms

Les Balms de Collfornic és un jaciment que es va descobrir l'any 2003. S'hi va fer una intervenció de restauració preventiva l'any següent, atès que les inscripcions ibèriques identificades estaven en mal estat de conservació es va fer una documentació d'aquest panell, però la resta de gravats que es van identificar a les restes de balms no van ser objecte de documentació, per aquest motiu l'any passat, la documentació d'aquestes balms va ser objecte d'un dels lots del concurs de documentació de conjunts d'art rupestre.

En la memòria resultant del contracte es va posar de manifest que la zona estava plena de gravats, alguns ocultats per la vegetació i d'altres de difícil accés per l'alçada o per la pròpia formació calcària. Durant les visites al jaciment, en motiu del control de les feines, es va comprovar la magnitud dels gravats, que encara eren inèdits. Per aquest motiu, s'ha considerat que cal completar la documentació d'aquest abric per la continuar amb la correcta gestió del conjunt (el jaciment arqueològic encara no ha estat donat d'alta al Registre de BCIN per manca precisament d'informació)

La finalitat del contracte és doncs portar a terme una intervenció arqueològica consistent en la documentació gràfica, segons estableix el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, sobre béns arqueològics considerats bé cultural d'interès nacional, segons la disposició addicional primera de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català.

Per aquests motius, i per tal de donar compliment al règim jurídic establert pels BCIN dins de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català, el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic té el deure de documentar els jaciments amb art rupestre, per tal de protegir-los, conservar-los, i difondre'ls, actuacions que també queden recollides en el Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, entès com una eina de gestió integral d'aquest tipus de patrimoni.

L'article 29 del Decret 164/2019, de 16 de juliol, de reestructuració del Departament de Cultura, estableix que és una funció de la Secció de Protecció i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic tramitar els expedients de bé cultural d'interès nacional, i vetllar per l'aplicació correcta de les normes que regulen el patrimoni arqueològic, entre d'altres.

La Secció de Protecció i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic¹ en exercici de les seves funcions, tramita els expedients de bé cultural d'interès nacional. Com ja hem anat apuntant, l'art rupestre està considerat segons la legislació com a bé cultural d'interès nacional, en el moment en què s'autentifica. Fins a la creació d'aquesta Secció, s'havia gestionat l'art rupestre en el marc del Programa de Corpus de pintures rupestres de Catalunya, creat al 1985, amb les funcions d'inventariar, protegir, conservar i difondre l'art rupestre, aquestes tasques han quedat assignades dins de la nova Secció i sota l'eina del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya.

En el procediment per a protegir l'art rupestre, com hem anat indicant, és un cop es descobreixen nous conjunts, cal primer autenticar per saber si són originals. Automàticament caldria donar-los d'alta a l'Inventari de Patrimoni Arqueològic, al Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional, i analitzar quina problemàtica presenten en quant a proteccions físiques. Prèvies a aquestes tasques s'han de fer les tasques de documentació, és a dir, una intervenció arqueològica per recopilar tota la informació del conjunt, treball de camp exhaustiu, documentació gràfica, aixecament topogràfic, valoració de l'estat de conservació, anàlisis estilístic, etc; -treballs imprescindibles per poder portar a terme la resta de tasques obligades pel fet de ser considerat BCIN-.

Així mateix, el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic no disposa de recursos humans ni de mitjans tècnics propis per a realitzar part de la documentació d'aquests conjunts i considera imprescindible l'externalització d'aquest encàrrec.

Per tot això, queda clara la insuficiència, la falta d'adequació i la impossibilitat d'ampliar els mitjans personals i materials amb què compta aquesta unitat per cobrir les necessitats que es tracten de satisfer a través del contracte.

Els treballs a encarregar externament consistiran bàsicament en:

¹ Secció creada en el Decret de 164/2019, de 16 de juliol, de reestructuració del Departament de Cultura, article 29.

- Anàlisi i recollida de totes les dades físiques del jaciment, exhaustiu reportatge fotogràfic, recollides de les dades geogràfiques, etc., a través d'un treball de camp, en el propi jaciment arqueològic
- Anàlisis i contrast de dades recollides.
- Exhaustiu treball d'anàlisi de la documentació gràfica per analitzar la pintura i/o gravat, i posterior tractament amb els softwares necessaris per a l'elaboració del calc digital, en color i en blanc i negre
- Redacció de la memòria: marc geogràfic, antecedents històrics, descripció del jaciment i las intervencions arqueològica, descripció dels materials, proposta dels límits de protecció i justificació dels mateixos. Segons el Decret 78/2002 s'estableixen els requisits per a la direcció d'una intervenció arqueològica i el *Protocol de documentació de conjunts rupestres de Catalunya*.

L'objecte del contracte és, per tant, els treballs de documentació arqueològica de les Balmes de Collfornic, a l'Esquirol (Osona) núm. de jaciment 20178. Conjunt amb nombrosos gravats de diferents èpoques des de cronologia prehistòrica fins a moderna, així com inscripcions ibèriques.

La documentació (memòria científica), el contingut de la qual es determinarà a la llum de la informació existent i és la que consta en els Plecs de Condicions Tècniques específics, ha de comprendre els documents per a cada un dels lots següents:

Memòria científica

1. Fitxa tècnica amb les dades bàsiques de la intervenció.
2. Localització del bé
3. Registre de la ruta d'accés
4. Notícies històriques i antecedents
5. Context geogràfic i geològic
6. Context històric i arqueològic
7. Motivacions de la intervenció i els seu objectius
8. Programa dels treballs realitzats i la metodologia emprada
9. Descripció de l'abric, cova o indret
10. Descripció de les manifestacions rupestres
11. Protecció i dades administratives
12. Avaluació de l'estat de conservació
13. Proposta d'actuació
14. Conclusions
15. Bibliografia

Justificació del pressupost proposat (sense IVA):

El preu màxim de licitació ha estat calculat agafant com a base el preu hora tenint en compte la tarifa de preus del concurs de les urgències 2025 del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic, és a dir, **Tarifa A** (Director arqueòleg: en aquest cas correspon als treballs d'intervenció de documentació i investigació, que impliquen treball de camp i desplaçaments).

1 hora de director arqueòleg/a és de 43,38€

Preu hora	Hores de feina	Base
43.38	400	17.352,00€
	TOTAL	17.352,00 €
	IVA 21%	3643,92 €
		20.995,92 €

En el càlcul d'hores s'ha tingut en compte els factors següents:

- La necessitat de fer treball de camp i les condicions d'accessibilitat al jaciment (45 minuts per sender amb forts desnivells).
- El número de figures a documentar la diversa tipologia dels gravats (cronologies i tècniques diferents i sobreposicions).
- Les condicions de treball, la posició on es localitzen els gravats que pot comportar treballar en alçada, i haver d'anar en diferents moments del dia per la llum.
- El volum d'informació digital a gestionar, i la posterior presentació d'aquesta documentació a la memòria seguint el protocol.

Barcelona, 27 de juny de 2025

M. Teresa Miró i Alaix
Cap del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic